

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSKEGA ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Selenburgova
ulica 6/I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.00 K
za pol leta 2.00 K
za četrť leta 8.00 K
Po zvezna številka 18 vin.

Štev. 21 in 22.

V Ljubljani, 1. novembra 1916.

Leto XX.

Pisarna železničarskega deželnege tajništva se nahaja odslej: Selenburgova ulica 6/I v Ljubljani.

Mezdni problem.

Vsak trezen socialni politik spoznava, da bo treba po vojni rešiti najprej vprašanje o draginji, ker je to vprašanje najvažnejše za splošni gospodarski položaj. Ljudje, katerih pogled ne sega pregloboko v gospodarski razvoj, trdijo sicer: Mine vojna — mine draginja. Ali nikdar ne bo tako, ker potečejo leta in leta, preden se uredi gospodarsko življenje med državami in ker se bo dvigala vrednost denarja vojskujočih se držav zelo počasi. To pa je odločilnega pomena. Zato je prav velikega pomena, da ogledamo ta problem od vseh strani.

Z draginjo je v najtesnejši zvezi zaslužek. Ogromna večina ljudstva ima ob cenah živil, ki so štirikrat, petkrat dražja kakor prej, enake dohodke kakor v miru. Posledica tega je, da ima ljudstvo tako slabo hrano, da vidno hira in propada. Draginske doklade, ki jih dovoljujejo država in privatni podjetniki, so pač le kaplja v morje, ker prav nič ne odgovarjajo podražitvi živil. Po vojni moramo računati tudi s tem, da se silno podraže stanovanja in poleg draginje živil in obleke bodo imeli še stanovanjsko draginjo. Veliko predlogov so že izkovali različni ljudje, kako naj se pomaga onim v teh časih, ki so navezani na stalno plačo. Zelo enostaven je predlog, da naj se zvišajo prejemki stalno plačenih tudi štirikrat ali petkrat, tako da bodo prejemki v popolnem soglasju z draginjo. Ta predlog je res silno enostaven, a popolnoma neizvršljiv. Naj se razvije bodoče gospodarsko življenje že kakorkoli, eno je gotovo: Državne fi-

nance bodo tako zapletene, da bo treba najskrbnejšega dela, preden jih uredi. Država potrebuje med vojno neizmerno velika denarna sredstva. A po vojni bo potrebovala država morda ravno tako velikansko vsoto, da poravnava vse vojne škode. Ko bo iskala država nova sredstva za ojačenje svojih financ in preurejevala ves finančni sistem, bo gledala v prvi vrsti gotovo na to, da izgradi železniške proge tako, da dobi od njih čim več dobička. Po izreku angleškega železniškega politika pa donajajo železnice le tedaj visoke dohodke, če imajo bogat promet na vse strani. Tak promet je pa mogoč le, če so trgovske zveze s tujino kar najbolj živahne. Torej je to vprašanje prometa pravzaprav vprašanje bodoče trgovske politike. Med vojno so preobložene železnice s prometom in umevno je, da trpi vsled tega prav zelo vsa njihova tehnična oprema in država bo morala v prvi vrsti skrbeti za dobro popravilo strojev, voz, ploč, kolodvorov i. t. d. To vse pa stane mnogo denarja. Zahteva bodočnosti za državo bo denar, denar in zopet denar. Država ne bo iskala le novih virov, temveč bo gledala, da skrči izdatke prav zelo. Tudi v tem pogledu je že nekaj predlogov. Znani »reformator« državni financ, državni poslanec Steinwender, piše o tem:

»Ako govorimo o prihrankih v državnem gospodarstvu, tedaj nam služi za podlago leto 1913., to je zadnje leto pred vojno in zadnje leto, o katerem imamo računski zaključek. V tem letu so znašali skupni izdatki 3461 milijonov kron. V tej vsoti so zneski, pri katerih ni mogoče štediti za dvor, za skupne izdatke in deželno brambo 813.7, za dolgove 526.4, skupaj torej 1340 milijonov kron. Ako odštejemo še nakazila dežela, znašajoča 45.9, pokojnine državnim nastavljenecem, znašajoče 130.8 in pokojnine za železniške uslužbence, znašajoče 48.2, tedaj ostane le še 1896 milijonov kron, pri katerih bi lahko štedili.

Od tega ostanka pride 1177.5 milijonov kron na državne obrate in monopole. Ako govori kdo v sedanjih časih o državnih obratih in monopolih, tedaj misli le na to, kako bi se zvišali prejemki iz teh postavk. Ali pozabiti ne smemo, da se pri teh postavkah tudi lahko mnogo prihrani. Generalni ravnatelj Günther ceni mogoče prihranke pri osebnem stanju državnih železnic na 80 milijonov kron, in kdor pozna službo, mu z mirno vestjo lahko pritrdi. Tudi pri poštnem obratu se skrči lahko oboje brez vsake škode. Doslej je država dajala tudi preveč subvencij. Tretjina teh subvencij se prav lahko črta.

Pri Steinwenderjevih izvajanjih nas seveda zanima najbolj to, kar je izračunal generalni ravnatelj avstrijskih državnih železnic, Günther. Oglejmo si njegovih prihrankah 80 milijonov kron, prihrankah pri osebju. Gospod Günther je imel v maju 1914 predavanje o naših državnih železnicah, kjer je povedal med drugim tudi to, da je pri nas v primeri s številom kilometrov preveč osebja in da v Nemčiji porabijo manj osebja za enako število kilometrov. Že takrat smo zavrnili njegovo trditev. Günther ni upošteval terena. Terenske razmere so pri nas vse težavnejše nego v Nemčiji, zato pa je treba pri nas tudi več osebja. Ker pozdravlja Steinwender tako toplo Güntherjev predlog za varčevanje pri osebju, tedaj si lahko predstavljamo bodoče razmere na državnih železnicah. Če se gibilje predlogi za reforme v smeri varčevanja, ali naj tedaj zidamo na to, da se zvišajo prejemki uslužbencev? Naša naloga je, da odkrito povemo delavstvu, kaj naj pričakuje v bodočnosti od države. Če se že sedaj pripravljajo tla za geslo varčevanja, tedaj si lahko vsakdo predstavlja, kakšna bo šele resnica. Mezdna reforma je potrebna — o tem je vsakdo prepričan. Po vojni ne bo odjenjala draginja in hudi časi ne minejo z dnem, ko zazvone zvonovi miru. Država bo v velikih de-

LISTEK.

Dr. Hulbertov bataljon.

(Odlomek iz Meyrinkovega romana »Der Golem«.)

...No, kaj naj Vam povem: Obraz je imel poln bradavic, a noge tako zakrivljene kakor jazbecar. Že kot mladenič ni poznal drugega nego študije. Suhoparno, živce razdirajoče študije. Kar je s trdom prisluzil s poučevanjem drugih, s tem je vzdržaval še svojo bolno mater. Menim, da je vedel le iz knjig, kakšni so zeleni travniki in grmiči in griči polni cvetja in gozdovi. In kako malo prihajaja solnčnega sijaja v mračne praške ulice, to pa veste itak sami.

Doktorat je napravil z odliko, kar je bilo že tako samoposebi umevno.

No, sčasoma je postal slovit učenjak prava. Tako slovit, da so prihajali k njemu vsi ljudje — sodniki in stari odvetniki — kadar niso česa vedeli. Ob vsem tem je pa živel popolnoma beraško v podstrešni izbi, z okni na Teinhof.

Leta in leta so potekala tako in drja. Hulberta sloves kot najmodrejšega svoje znanosti je segal po vsej deželi. In pač nihče ne bi bil verjel, da je mož kakor on dovzet tudi mehkužu srčnemu čuvstvanju, sedaj zlasti, ko so mu pričeli že siveti lasje in se nihče ni spominjal, da bi bil govoril kdaj kaj drugega nego o juristariji. A prav v takih zaprtih srcih žari hrepenenje najbolj vroče.

In oni dan, ko je dosegel dr. Hulbert cilj, ki je bil zanj že od dijaških let najvišji — ko ga je imenoval cesar za rektorja magnifika na našem vseučilišču, tedaj je šla od ust do ust vest, da se je zaročil z mlado, prelepo gospodično iz ubožne, ali plemiške rodbine.

Kakor da se je naselila od tega dne sreča pri drju. Hulbertu. Čeprav je ostal zakon brez otrok, je kljub temu nosil svojo soprogo na rokah in zanj največja sreča je bila, če ji je mogel izpolniti vsako željo, katerokoli jej je bral z oči.

A v svoji sreči ni pozabil na trpeče sobrate, kakor bi bil storil marsikdo drugi. »Bog je utešil moje hrepenenje« — tako je dejal baže nekoč — »podoba iz sanj mi je uresničil, ki je hodila

pred menoj od otroških let kakor sijaj: Najljubeznivejše bitje, ki je nosi zemlja, mi je podaril. In zato hočem, da obseva sijaj te sreče tudi druge, kolikor je pač v moji moči...»

In tako se je zavzel ob neki priliki za ubogega dijaka kakor za svojega sina. Najbrže vsled razmotrivanja, kako blagodejno bi bilo zanj nekoč tako dobro delo, ko bi ga doletelo v bedni mladosti. A je že tako na svetu, da so posledice dejanja, ki se zdi človeku dobro in plemenito, enake najgusnejšemu, ker pač še ne razločujemo dobro med tem, kar skriva v sebi strupeno in kar skriva blagotvorno seme, in tako se je zgodilo tudi drju. Hulbertu, da mu je vzkliko iz njegovega milosrčnega dejanja najgorenje trpljenje.

Kaj kmalu je zagorela v mladi ženi tajna ljubezen do dijaka in neusmiljena usoda je naklonila, da jo je našel rektor ravno v tem trenutku, ko je prišel nepričakovano domov, da jo preseneti v znak svoje ljubezni s šopkom rož na rojstveni dan, v objemu onega, kateremu je izkazoval dobroto nad dobroto.

naravnih zadregah in da bi bilo prvo njeno delo reformiranje mezd, kje je otrok, ki bi to verjel. Delavstvo naj se pripravi na one čase s krepko organizacijo, potrebovalo jo bo tako kakor riba vode

Vzgoja k breznačelnosti.

»Eisenbahner« z dne 1. oktobra prinaša z naslovom »Vzgoja k breznačelnosti« sledeči članek:

»Učinek vojnega položaja se ne izraža le v gospodarski bedi, temveč tudi v duševni revščini. Duševno revščino zaznajo seveda predvsem le oni, ki jim nalaga sedanjí čas dolžnost, da zastopajo z odkritosrčnim pogumom javno blaginjo in ki so ohranili svetost svojeg prepričanja. Kako težko izpolnjujejo ti ljudje svojo publicistično dolžnost, to dokazujejo vsak dan bele lise po časopisih. Te bele lise bodo nekoč kulturni dokumenti našega časa. V Nemčiji, in tudi po drugih vojskujočih se državah, kjer spada cenzura k takozvanim potrebam države, so izjavili v zadnjem času merodajni faktorji, da začrtajo organom, katerim je poverjena cenzura, gotove meje na ta način, da se skreči njihovo delovanje le na vojaške zadeve. Te izjave ne vsebujejo le priznanja tiskovni svobodi, ki jo tepe sedaj vseh sedem egiptovskih nadlog, ampak razkrivajo tudi zdravo spoznanje, da je v interesu javne blaginje, če ni obsojeno časopisje pri vprašanih splošnih državni, gospodarskih in političnih potreb na popoln molk; kajti za splošnost pomenja stvarna kritika toliko, kolikor za zdravnika in bolnika konstatiranje bolezni. Če hočemo ozdraviti socialne bolezni, gospodarske in politične napake popraviti, ki so zlasti v vojnem času številne, tedaj je treba razskriti te rane in poiskati vzroke. Zato pa postaja cenzura, kakor jo uporabljajo ravno pri nas, kjer se razteza na vse pänge, vsak dan večje zlo, in čim dlje traja vojna tem nevarnejše, ker naraščajo z vsakim dnem vprašanja in problemi kot vojne posledice. Pri nas pomnožuje zlo cenzure še to, da je popolnoma brez sistema, brez zveze in brez orientacije. Samo en primer: Zadnja številka našega lista je kazala dve impozantni beli lisi, ker smo kritizirali postopanje nemškega Nationalverbanda in čeprav smo izbirali besede, ker poznamo deviško občutljivost naše cenzure. Seveda, če bi bila dolžnost vseh listov brez izjeme, da ne smejo kritizirati z najhujšimi izrazi postopanja posvečenega Nationalverbanda, tedaj bi vsaj spoznali, da je Nationalverband državna naprava, ki jo treba ščititi — čeprav bi se morali prei prav močno skregati z zdravom pametjo — ali kljub temu bi molče pogoltnili tako dejstvo. Ali tako daleč še ni prišel Nationalverband, kajti v drugih listih, tudi v meščanskih, kakor n. pr. v »Prager Tagblattu« so razpravljali prav na široko o dogodkih v Nationalverbandu in mu posvečali zelo ostro kritiko. Ali seveda, kar je dovoljeno listom na Češkem, ni dovoljeno na Dunaju.

Kakšna načela, kakšne vidike uporablja pri takem neenakem postopanju cenzura, to ostane

Pripovedujejo, da izgubi modra Marijina cvetka za vselej svoj sijaj, če jo oplazi zamolki, žvepleni žarek bliska, oznanjujočega nevihto; dejstvo je, da je oslepela duša starega moža oni dan za vselej, ko se je razbila njegova sreča. Še isti večer je sedel tukaj pri »Lojzčku«, on, ki ni poznal nikdar nezmernosti — skoraj nezavesten od žganja — in ostal do jutranjega svita. In »Lojzček« je postal njegov dom do konca dni. Poleti je spal kje na kamenju nove zgradbe, pozimi tukaj na lesenih klopih.

Naslov profesorja in doktorja so mu pustili. Nihče bi ne bil tako surovega srca, da bi mu očital njegovo sedanje življenje, njemu, nekda tako slovečemu učenjaku.

Počasi se je zbralo okolo njega vse, kar je sovražilo svetlobo v židovskem delu mesta in tako so ustanovili ono čudno skupnost, ki jo še danes imenujejo »bataljon«.

Hulbertovo obširno poznavanje postav je postala trdnjava za vse, katerim je gledala policija preostro na prste. Če bi bil moral poginiti kak izpuščen kaznenec od glada, ga je poslal dr. Hulbert povsem nagega na staromestni Ring — in

do konca dni tajnost cenzure. A dejstvo, da je tako, postavlja človeka, ki ga je določil bog v svoji jezi za žurnalista, pred nerazrešljiv problem, kaj je sploh še dovoljeno in kakšno mnenje se sme še izražati, da se ne izpremeni tiskana beseda v belo liso. Avstrijski žurnalist, če ne pripada ravno v kategorijo onih, ki bruhaajo le na Greya, Poincareja in tovariše, je popolnoma iz ravnovesja, ker sploh ne ve, čemu je na svetu. Če pojde tako dalje, tedaj pripeljejo take razmere v duševno revščino, ki se bo izražala v breznačelnosti časopisja in časopisje se bo odrekalo popolnoma svojemu prepričanju, ali pa bo prihajalo pred čitatelje v lilijski nedolžnosti. Razširja se duševna topost. Če je to ravno najzdravše ozračje za novo socialno življenje po vojni, o tem naj res že enkrat razmišljajo odgovorni faktorji.

Za gospodarsko vojno oskrbo železničarjev.

V zadnji številki »Železničarja« smo poročali, da je prosila organizacija pri železniškem ministrstvu za dobavo krompirja vsem uslužbencem.

Železniško ministrstvo je že rešilo to vlogo in sporočilo sodruhu Tomschiku, da so dobila vsa skladišča za živila nalog, da prejmejo potom vojnega žitnega zavoda potrebno množino krompirja za svoje člane. Krompir bodo oddajala skladišča lahko za nižjo ceno, ker jih ne velja voziti na nič.

Rešitev te vloge na ravnokar povedan način pa ne odgovarja zahtevi organizacije. Zato je izročil sodruh Tomschik ministrstvu novo spomenico, v tej novi spomenici prosi, naj preskrbi ministrstvo v sporazumu z vojnimi žitnim zavodom krompir za vse uslužbence drž. žel. in sicer na ta način, da naj oddajajo skladišča za živila krompir tudi onim železničarjem, ki niso člani skladišč. Skladišča namreč ne sprejemajo med vojno novih članov. Razdelitev bi se pa uredila lahko po postajah. Vsekakor pa je rešitev tega vprašanja zelo nujna, ker je zima pred vrati.

Direkcije državnih železnic so razposlale podrejenim uradom vprašalne pole, na katerih naj poročajo uradi sledeče:

1. Število uslužbencev, ki nimajo od železnice nobenega vrta v najemu, ki pa reflektirajo na vrt ali njivo.
2. Število uslužbencev, kateri niso dobili doslej nobenega prostora za obdelovanje v najem, ker je manjkalo prostora.
3. Izmero onega železniškega sveta, ki bi se dal za vrtove ali njive lahko v najem.
4. Število uslužbencev, ki se pečajo z rejo malih živali in naznanitev števila koz, kuncev, gosi, kokoši, čebel.
5. Število uslužbencev, ki rede govejo živino, prešiče in ovce in število teh živali.

urad na takozvani »Fischbanki« je bil prisiljen, da ga je oblekel. Če bi bila morala zapustiti vlačuga brez stanovanja mesto, hitro se je poročila s potepencem, ki je bil pristojen v mesto in postala je še ona pristojna.

Dr. Hulbert je vedel na stotine enakih izhodov in nasproti njegovim svetom je bila policija brezmočna. — Kar so »zaslužili« ti izgnanci iz človeške družbe, to so zvesto izročali do zadnjega vinarja skupni blagajni, iz katere so plačevali skupno življenje. Nkdar ni zagrešil niti eden najmanjše nepoštenosti. Morda je nastalo ime »bataljon« spričo te železne discipline.

Točno vsakega prvega decembra, ko je bila obletnica nesreče, ki je zadela starega moža, je bila ponoči pri »Lojzčku« čudna slavnost. Glavo ob glavi so stali: Berači, potepuhi, vlačuge, pijanci in potepenci, in svečana tišina je vladala kakor pri službi božji. — In potem jim je pripovedoval dr. Hulbert tam iz kota, kjer sedita sedaj godca, ravno pod sliko kronanja njegovega veličanstva cesarja, svojo življensko zgodbo: Kako se je povzpental, pridobil doktorski naslov in postal rektor magnifikus. Ko je govoril o tem,

Ker se pritožuje osobje, da nima črevljev, je izročil sodruh Tomschik železniškemu ministru iznova spomenico. V spomenici zahteva organizacija, da naj obrne železniško ministrstvo vso skrb, da dobe vsi uslužbenci in delavci c. kr. državnih železnic obuvale. Spomenica zahteva tudi ustanovitev delavnic, dobavo črevljev uslužbencem in delavcem proti malim odplačilom v obrokih, dobavo umetnih podplatov za one, ki delajo v zaprtih prostorih in vpliv na merodajnem mestu za znižanje nezmerno visokih cen za črevlje in popravila.

Prepir med brati.

Dunajska »Arbeiter-Zeitung« z dne 25. oktoobra združenih v takozvanem »Verkehrsbundu« (Prometna zveza), se je pred kratkim razcepila in tobra prinaša sledeči članek:

Peščica krščansko socialnih železničarjev, tako smo v položaju, da izvemo marsikaj o tej gospodi, kar bi ostalo drugače skrito v temi. Vzrok razcepitve je, da je »Verkehrsbund« izstopil iz oficijelne krščansko socialne stranke in se pridružil »odpadniku« Kemetterju. Nato je ustanovila krščansko socialna stranka konkurenčno organizacijo, »Reichsverband« (Državna zveza), ki napenja sedaj vse sile, da odjeda »Verkehrsbundu« krajevne skupine ali jih vsaj razcepi. Prav zabavna igra je to, in kdor ima zmisel za humor, se prav dobro zabava ob zmerjanju, s katerim tekmujeta obe »krščanski« organizaciji za palmo pravega krščanstva. Manj zabavno — že prej gnusno — pa je početje, s katerim druga drugi odvratača ovčice. Kako krščansko nastopata v tem bratskem boju, vidimo iz procesa, ki ga je naperil predsednik »Verkehrsbunda« proti inomoški krajevni skupini. Poročil o tem procesu je v glasilu »Verkehrsbunda«, v listu »Österreichisch-ungarische Eisenbahner-Zeitung«. Iz poročila je posneti, da je imela v lanskem septembru inomoška krajevna skupina sejo, na kateri je sklenila, da izstopi iz svoje dosedanje zveze, namreč iz »Verkehrsbunda«, razpusti krajevno skupino in se priklupi »Reichsverbandu« (Državni zvezi). Da pa ne pridejo praznih rok k organizaciji, ustanovljeni od vodstva krščansko socialne stranke, si je takoj zavilal odbor rokave in pričel razdeljevati premoženje krajevne skupine. To so pa napravili na ta način, da so si dovoljevali navzoči odborniki drug drugemu remuneracije. Enemu za »posebno pridnost« in za »posebno vestnost« 200 kron, drugemu za »posebno agitacijsko vneto« 200 kron, tretjemu za »izkazano odločnost« 100 kron, predsedniku za njegov »požrtvovalni trud« 240 kron, drugemu zopet za »učinkovito podpiranje« i. t. d. Ali ta »krščanska« razdelitev ni bila nikakor po okusu »Verkehrsbunda«. »Verkehrsbund« je uveljavil, da je bil razpust krajevne skupine proti pravilom, ker sklene razpust lahko le generalni zbor ne pa predsedstvo in »Verkehrsbund« je zahteval volitev novega odbora krajevne skupine, ki je potem tožil prejšnji odbor za povrnitev razdeljenih nagrad v skupnem znesku 740 kron. Letos v sep-

kako je vstopil s šopkom vrtnic v sobo svoje mlade soproge — v spomin njenega rojstnega dneva in v spomin ure, ko jo je nekoč zasnubil in je postala njegova ljuba nevesta — tedaj mu je vselej odrekel glas in jokajoč se je zgrudil ob mizi. Tedaj se je pa zgodilo, da je pristopila ničvredna ženska in mu položila sramežljivo in skrito, da nihče ne opazi, ovenelo cvetlico na roko.

Izmed poslušalcev se dolgo po tej zgodbi ni zgenil nihče. Pretrdi so ti ljudje, da bi jokali, ali gledali so doli po sebi in neodločno menali s prsti.

Neko jutro so našli drja. Hulberta mrtvega na klopi ob Moldavi. Najbrže je zmrznil.

Njegov pogreb zrem še danes v duhu. »Bataljon« se je skoraj izmozgal, samo da priredi vse kar najbolj svečano.

Spredaj je stopal vseučilišni pedel v polnem ornatu: V rokavi je nosil skratno blazino z zlato verižico in za mrtvaškim vozom v nepregledni vrsti — »bataljon«, bos, umazan, raztrgan in razcapan. Eden od njih je prodal vse do zadnjega, kar je imel in takšen je hodil: Telo,

tembru sta bili dve obravnavi med prepirljivimi bratci. Obravnavi sta končali s tem, da je bilo obsojenih prejšnjih 11 članov odbora na solidarno povrnitev nagrad in na povrnitev procesnih stroškov v znesku 127 kron. Utemeljitev razsodbe izvaja, da določajo pravila one namene, za katere se sme porabiti premoženje in dohodki. Čeprav dovoljujejo pravila samopravo, vendar ne more sklepati vodstvo krajevne skupine o tem, da se razdeli društveno premoženje med člane in zato ni imel odbor prav nobene pravice, razdeliti posameznim članom remuneracije, ker tiči v tem dejansko prikrita razdelitev društvenega premoženja. Dobesebno pravi razsodba na to: »Če ne več, vsaj velika malomarnost je v tem, da so odtujili člani odbora znesek namenom »Verkehrsbunda« in njegovih krajevnih skupin«. Seveda se veseli glasilo »Verkehrsbunda« te zmage, še bolj pa utemeljitve razsodbe, ki prav posebno povdaja, da so »odtujili« krščansko socialni stranki zvesti ostali člani društveno premoženje »Verkehrsbunda«. In ta list preti sovražnim bratom na Zgornje Avstrijskem in Vorarlberškem z nadaljnjimi tožbami, ker so ti bratci tudi »odtujevali« denar »Verkehrsbunda«.

Po dejanjih jih spoznate!

Pravi pogum.

Spisal Jean Jaurès.

Imeti pogum, se pravi, da ne izročamo svoje volje slučaju trenutnih vtiskov in sil, se pravi, da ohranimo v neizogibljivih urah utrujenosti voljo do dela in dejanja.

Imeti pogum, se pravi, da izvolimo v brezmejnem neredu družabnega življenja katerikoli poklic in če postanemo v tem poklicu vestni, tedaj premagamo nevoljo, ki se pojavlja ob malenkostnih in enoličnih posameznostih stvari; postati je treba, kakor pač more vsakdo, popolen tehnik, sprejeti oni zakon o razdelitvi dela, ki je predpogoj koristnega dejanja in vendar še dobiti čas, da dovolimo svojemu pogledu, svojemu duhu polet v širni svet in razširjeno obzorje z višjih vidikov.

Imeti pogum se pravi, da smo — pa naj bo v kateremkoli poklicu — vse skupaj, praktiki in modrijani.

Imeti pogum, se pravi, da razumevamo svoje življenje, je natančno določimo, poglobimo in dvignemo in vendar spraviti svoje življenje v soglasje s splošnim življenjem.

Imeti pogum, se pravi, svoj stroj za prejo in tkanje natančno nadzorovati, da se ne pretrga nobena nitka in obenem pripravljeni večji in bratski socialni red, kjer bo stroj skupni služabnik osvobojenega delavstva.

Imeti pogum, se pravi, da sprejemamo nove pogoje, ki jih postavlja življenje znanosti in umetnosti, pojmovati in raziskovati neizmerno zapletenost dejstev in posameznosti in kljub temu razsvetljevati to velikansko, zapleteno resničnost z velikimi idejami, organizirati in dvigati to resničnost.

noge, roke ovito in povezano s starim papirjem časopisov.

Tako so mu izkazali zadnjo čast.

Na njegovem grobu stoji bel kamen, v katerem so zasekane tri postave: Križani odrešenik med dvema razbojnikoma. Postavljeno od neznanca. Govore, da je postavila spomenik Hulbertova soproga.

V oporoki mrtvega učenjaka pa je bilo volilo: Vsak pristaš »bataljona« dobi opoldne pri »Lojzčku« juho. Zato više tukaj ob mizah žlice in kotline v mizi so krožniki. Ob dvanaistih pride natararica z veliko pločevinasto brizgalnico in natoči juho. Kdor se ne more izkazati kot pristaš »bataljona«, ne dobi juhe...

Imeti pogum, se pravi, da spoznavamo svoje napake, jih obvladamo, trpimo vsled njih, a da nas ne premagajo in da hodimo svojo pot dalje.

Imeti pogum, se pravi, da ljubimo življenje, a se ne bojimo smrti, da delamo in se posvečamo velikim ciljem, ne da bi vedili, kakšno plačilo ma pripravljeno to neproučljivo veselstvo za naš napor.

Imeti pogum, se pravi, da iščemo resnico in povemo, da se ne podvržemo minljivemu zakonu zmagovalne laži, imeti pogum, se pravi, da ne ponižamo naše duše, naših ust in naših rok za odmev plitvega priznanja in fanatičnega zasmeha.

Zopet ustavno življenje.

Groß Stürgkh je mrtev in njegov naslednik še ni imenovan, ko to pišemo. Ali že imena, ki se pojavljajo za bodočega ministrskega predsednika, namigavajo, da prodira spoznanje, da mora prirediti novo in drugačno vladanje. Sistem, ki je vladal sedaj trideset mesecev brez odpora, je bil značilen po tem, da se je popolnoma odrekel skupni zvezi z ljudstvom. Ta sistem ni hotel računati z voljo ljudstva; ni iskal, ne raziskaval, ne tehtal, ni upošteval te volje; bil je vladanje oblasti, ki stremi po dobrem za podanike — kdo bi dvomil o tem — a ljudstvo tvori zanj le podaniki, za katere je treba skrbeti tam zgoraj, ker nima zmožnosti, da bi skrbelo samo zase. Državljanov niso vpraševali, niso razsojevali skupno z vlado, niso smeli ugovarjati, ni jim bilo treba potrjevati; vlada je razumela vse, razsojevala je o vsem, vlada je določala porcije tako v telesnem kakor v duševnem in političnem oziru; v njej se je stekala vsa moč, razen nje ni bilo nobene moči. Zato je ostala Avstrija tudi edina država, kjer si je prihranila vlada lahko trud, da bi govorila za vojno, priporočala vzdržanje in potrpljenje; ker so odrejali vse tam zgoraj in ni preostajalo ljudstvu drugega nego pokorščina, zato se tudi ni pojavila potreba po splošnem pritrditvi. Ali je tak sistem plodonosen — le s stališča države namreč — tega menda ni treba raziskovati; gotovo pa je, da je delovanje takega sistema le začasno. Tudi za najbolj samozavestno vlado, gospodstva pride čas, ko spozna, da je po tridesetih vojnih mesecih skoraj čas, da govori tudi z ljudstvom. Tako novo vladanje potrebujemo.

Avstrija mora rešiti težak problem, ki bo kričal po vojni še glasneje po rešitvi, kakor pred vojno. Ker je Avstrija država različnih narodnosti, od katerih meni vsaka, da je prikrajšana, zato je ena njenih najnujnejših nalog, da napravi slovo med narodi, da ustvari pri vseh narodih take podlage, da ne bo po vojni več onega odurnega kričanja: Ta je dobil več, jaz premalo. Le če stopi Avstrija v čas miru konsolidirana na znotraj, ima bodočnost, le če bo združila po vojni vse narode na skupno delo, ima pred seboj bogat gospodarski in kulturni razvoj. Zato pa mora stopiti v zvezo z ljudstvom, vladati z njim, ne preko njega. Kdo more trditi, da je v globinah tudi vse tako mirno, kakor na površju?

Strokovna internacionala med vojno in po vojni.

Od 16. do 19. oktobra je bil v Amsterdamu kongres nizozemskih strokovnih organizacij. Soderug Dudgeon, nizozemski strokovni tajnik je podal na tem kongresu poročilo o delovanju strokovne internacionala. V bistvu je povedal sledeče:

V začetku je bil cilj internacionalne strokovne zveze zelo omejen. Ko je bila leta 1910 ustanovljena na Dunaju, ni bila skoraj drugega nego naprava za medsebojno informiranje. Pozneje je prevzela zveza še mednarodne podporne naprave. Taktična vprašanja igrajo v internacionali še veliko vlogo. Dve stremljenji se pojavljata v njej, ki izvirata deloma iz plemenskih nasprotstev. V germanskih deželah prevladuje taktika, kakršna je pri nas na Holanskem v navadi, a v romanskih deželah vlada sidikalična taktika. Če hočemo speljati te dve stremljenji v eno strugo, je treba prav veliko previdnosti. Holandska strokovna zveza je delovala vedno v tem zmislu.

Odkar se je priklopila strokovni internacionala ameriška strokovna zveza so se pomnožile težkoče, kajti ameriško strokovno gibanje združuje vse mogoče smeri, katoličane ravno tako kakor sindikaliste in tradeunioniste. Zato je treba še podvojene previdnosti. Tajništva posameznih strokov bi pospešila lahko močno razvoj, a sedaj niso skoraj drugega nego zbirališča za material in za denarne podpore pri sporih. Takih tajništev je 31, od teh jih je 26 v Nemčiji, dve tajništvi na Angleškem, po eno tajništvo v Belgiji, Švici in na Nizozemskem.

Velika razlika je med strokovno in politično internacionalo. Politična internacionala se peča z vprašanji o deželni obrambi, aneksijski politiki t. t. d., in v teh vprašanjih počivajo veliki konflikti. Ona išče pota k socializmu. Strokovna internacionala pa deluje edino na polju dnevnih potreb in idustrijskega razvoja. Ni torej treba, da nastopa medsebojna odtujitev. Interesna skupnost je po vseh deželah enaka, čeprav je taktika različna. Realni interesi, ki delujejo v strokovni internacionali, premagajo hitrejša začasna odtujitev pri nas kakor v politični internacionali. Kakor hitro sklenejo mir, bo lahko delovala centrala na enaki podlagi, kakor prej.

Da se pa to omogoči, je bilo treba različnih ukrepov. Zaradi otežkočenih zvez in tudi zaradi čustva, da ni mogoče ohraniti zvez, je bilo v septembru 1914 začasno ustanovljeno mednarodno glasilo. S tem je bila pretrgana zadnja vez in v vojskujočih se državah se je kmalu pojavil duh, ki je ustvaril prepad, katerega ni mogoče prav lahko premostiti. — Nato poda govornik obširen pregled o poizkusih nizozemske strokovne zveze, da ohrani mednarodne zveze. Pismene zveze je vodil on, a osebno občevanje je bilo omogočeno le z Nemci in Belgijci. V ententnih državah se je pojavila misel, naj se preloži mednarodno strokovno tajništvo iz Nemčije. In mednarodni strokovni tajnik Legien je nato izrazil željo po mednarodni konferenci. Oboje se je izjalovilo, ker so izrekli Holandci, da v večini dežel ne vidijo pravega povoda ne za eno, ne za drugo. Novi poizkusi v isti smeri pripeljejo najbrže do enakega uspeha.

Po vojni moramo računati po vseh vojnih deželah s temi dejstvi: Industrija bo s tira; podjetniki bodo poizkušali, da se oškodujejo pri mezdah; vsled vojne in vsled pomnoženega ženskega dela v industriji bo delavsko gibanje oslabilo; zakone za delavsko varstvo bodo najbrže prezirali in morda bodo tudi ostrejša odredbe proti stavkam; uvajali bodo vzhodno azijske cene delovne moči; bančni kapital se bo koncentriral in ojačil podjetnike; blagajne strokovnih zvez bodo izčrpane, delavstvo bo nezadovoljno zaradi draginje in davkov in oni delavci, katerih organizacije so priznali med vojno iz oficijelnih mest, bodo imeli velike zahteve. Iz vsega tega sledi nujna potreba, da se ojačijo strokovna internacionala, tajništva in mednarodne zveze. Govornik pove, da sta izdala z Legienom nova pravila; ta pravila zahtevajo parmanentno vodstvo petih oseb in različnih dežel in konferenco delegatov na tri leta. Končno izraža govornik upanje, da premaga zdrav razum delavstva in napadi poletnikov prav kmalu vsa dosežanja nasprotva.

Iz organizacije.

3. oktobra 1916 je bil v Ljubljani, v gostilni Nujork, občni zbor krajevne skupine Ljubljana II. Po poročilu o društvenem delovanju so bile volitve v odbor s sledečim izidom:

Predsednik Žorga Marcel; podpredsednik Jerin Albin; odborniki Klun Anton, Gnobljšek Anton, Vidmar Franc, Čenčič Karl in Lah Franc.

Naš grob. Začetkom septembra je umrl sodrug Peter Novak. Rajni je bil vedno zvest član krajevne skupine Trst I. V začetku italijanske vojne je bil evakuiran v Matzleinsdorf. Ker je imel razdeljeno gospodinjstvo, je trpel telesno in duševno; to trpljenje je mnogo pripomoglo, da je šel brezgodaj v grob. Tržaški sodrugji so izgubili z Novakom enega najzvestejših in najdelavnejših članov. Bodi mu blag spomin!

**Naročajte in podpirajte
delavsko časopisje!**

Razne stvari.

Koliko je verjeti poročilom v meščanskih listih. »Tabakarbeiter« piše: Neki francoski list je prinesel vest, da so uplenili Bolgari v Kavali za 150 milijonov tobaka. Vsi veliki dnevniki do zadnjega zakonitnega lista so ponatisnili to vest, je dunajska »Arbeiter-Zeitung« je molčala. Učenjaki okoli teh listov bi se morali pa vendar predvsem vprašati, če je Bolgarija z Grško v vojni, ker Kavala je na Grškem. Torej je že enkrat popolnoma nemogoče pleniti v državi, s katero ni vojne stanja. Če bi pa ti učenjaki pregledali še list »Handelsmuseum«, ki prinaša konzularna poročila, tedaj bi se prepričali, da ne pridelajo v Kavali niti v štirih letih, tudi če upoštevamo vojne cene, za 150 milijonov frankov tobaka. In če bi bila prav Grška in Bolgarija v vojni, tedaj bi Bolgarija ne smela zapleniti tobaka, ker je tobak privatna lastnina, a ne državna. Ali časopisje pozna svoje ljudi: Čim neumnejša je laž, tem rajše jo čitajo ljudje. Klerikalna »Reichspost« je napravila celo iz 150 milijonov 250 milijonov. Ujajmo, da se poveča ta številka v kakem drugem listu na milijardo; kajti kar znajo Francozi, to znajo naši listi še boljše.

Slavnostni sprejem. Ruska zdravnica Tatjana Aleksinska je izdala pred kratkim svoj dnevnik, ki ga je napisala ob času, ko je bila zaposlena po vojaških bolnišnicah. Med drugim pripoveduje tudi tole mično dogodovščino: Kolodvor v Peterburgu. Vlak z ranjenci pridrdra. Mnogo dam in dostojanstvenikov se je zbralo k sprejemu. Tedaj pristopi general k zdravnici in med pogovorom tudi vpraša, če se je pojavilo med vojnjo kaj nalezljivih bolezni. Popolnoma mirno odgovori zdravnica: Da, dva vojaka sta imela znake kolere, pa smo jih odložili na neki postaji... Komaj je zgovorila, se je že razpršila slavnostna družba, dame in tudi oblastveni zastopniki, na vse kraje, kakor bi jih razgnal najhujši veter.

Vojna in ločitev zakonov. Vojna se pokazuje kot besna razdiralka zakonskega mira. Neki francoski list piše o tem: Obravnave za ločitev zakonov so se v zadnjem času tako pomnožile, da je bil primoran predsednik senškega sodišča določiti štiri dneve na teden namesto običajnih treh za »dneve sprave« za skregane zakonce. To so seveda zelo čudni »dnevi sprave«, ker ne pride nikdar do nobene sprave, ali zakon določa take dneve in zakon je treba izpolnjevati. Vojna kaj čudno vpliva na število ločenih zakonov. V začetku, od avgusta 1914 do januarja 1915 sploh ni bilo nobene ločitve. Vojna je prinesla takorekoč premirje med zakonci. Zakonski prepiri so izginili popolnoma z dnevnega reda. V teku leta se je pa zopet priplazil zlodej prepira iz kota. Ali vendar sta še zadoščala dva upravna dneva na teden. A že v začetku leta 1915. je bilo treba nastaviti po tri pravne dneve na teden kakor pred vojno. Sedaj je pa že toliko vlog za ločitev zakona, da ni mogoče ubežati pred njimi, kakor je zatrjeval pred kratkim neki magistratni uradnik. Vsak teden je treba »rešiti« okroglo 240 vlog za ločitev, na mesec se razdere torej skoraj 1000 zakonov. Zopet dokaz, da ni dobro, če je en del človeštva na fronti, a drugi za fronto.

Spoznanje prodira. V korespondenčnem listu za katoliško duhovščino piše prelat Josip Scheicher: »Vse je postalo drugače, kakor sem mislil, da postane nekoč. Tako toži marsikdo z bridkostjo. Mladostni ideali se dostikrat pozabijo in se spremenijo v nasprotno mišljenje. Tudi marsikateri človek izgleda, ko postane star, kakor posušeno drevo, ki pa ni prineslo nobenih sadov. Pravijo, da so take izpremembe povsem človeške, da je naša usoda na svetu, da se motimo in smo slabiči. Morda je res tako. Vsi smo zmotljivi. Ali vsaka stvar ima svoje meje. Vseh napak tud ne moremo opravičevati s človeško slabostjo in jih milo presoditi. Roparskega umora ne prišteva nihče k človeškim slabostim. In tako tudi še mnogo drugih hudobnih dejanj ne. Oglejmo si pa sedanji svet in primerjajmo ga s prvimi kristjani ali sploh s kristjani, ki so postali iz svoje svobodne volje. »O, kakšna izprememba«, bi vzkliknil vsakdo. Danes ne mislim na to, da bi obračunal z vsakanjimi, majhnimi

človeškimi slabostmi. Če sta grešila Adam in Eva, postavljena v paradiz, čeprav sta bila brez prirojene poželjivosti, kdo ne bi potem priznaval človeku, ki mu je prirojeno nagnenje za greh, olajšujočih okoliščin? Primerjajmo ljudi, kakršne je hotel imeti sin božji in kakršni so tudi bili resni spreobrnjenci z onimi, ki so vedoma in namenoma povzročili svetovno vojno, ki so umorili že milijone in ki povsem mirno pridigujejo venomer, da bodo morili tako dolgo, dokler sploh ne ostane nihče več, ki bi jim zalučal po zasluženju v obraz imena »lopov, morilec.« Torej tako piše katoliški duhovnik! Naj navedemo še, kar je napisal znani katoliški pisatelj Pavel Keller v listu »Bergstadt«. Keller razmotriva o izpremenjeni pravnosti od nekdaj in sedaj in pravi: »Dvatisoč let krščanstva! Na milijone cerkva, na bilijone pridig o miru, bratovski ljubezni, ljubezni do sovražnika. Najrazširjena knjiga na svetu, ki je proučena v milijonih, da v milijardah izvodih, ki jo nosi vsak smrčavček na hrbtu... je mali katekizem! V tej knjigi je zapisano: »Ne ubijaj! Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustamo! Ljubi svoje sovražnike! In končni uspeh: Svetovna vojna! A ne vojna, tako prijazna, kakor jo uprizarjajo Indijanci z mučeniškimi koli in enakimi kratkočasnostmi... O ne, s takimi igračami se ne zadovoljujejo krščanski, izobraženi narodi. Ti narodi vrše pravo vojno, to se pravi večletno, noč in dan, brez odmora trajajoče morjenje, koljejo se, zabadajo, streljajo drug na drugega, zasipajo se, trgajo, razbijajo glave. Mesija je izgovoril svojo krščansko modro besedo: Če te kdo udari na levo lice, ponudi mu še desno. Kakor pripovedujejo zgodbe sv. pisma, so morali čakati narodi štiritisoč let na odrešenika. Sedaj pišemo približno 2000 po Kristusovem rojstvu. Mogoče se zgodi, da zopet čez 2000 let razumejo ljudje nauk odrešenikov... Vse to izgleda, kakor da je postalo krščanstvo bankrotno. Ali krščanstvo ni bankrotno, le gospodarstvo med narodi je postalo bankrotno, ker je omogočilo grozote vojne...«

Filipescu žrtev zeppelinkega napada. Pred kratkim je umrl bivši rumunski minister Filipescu, eden največjih agitatorjev za vojno proti Avstro-Ogrski. Nemški listi poročajo, da je Filipescu ubila bomba nemških zeppelinov 16. septembra v Bukarešti. Bomba je namreč padla na uredništvo časopisa »Epoca«. Eden urednikov je bil težko poškodovan, da so ga morali odnesti v bolnico, Filipescu, ki je bil v sosednji sobi, pa je eksplozija tresčila v zid. Bil je že bolan na srcu, ta nezgoda pa je nanj tako vplivala, da je kmalu umrl.

»Naše Slovo.« V Parizu je izhajal socialistični list »Naše Slovo«. Sedaj ga je vlada ustavila, urednika Trockega pa izgnala iz Francije. Delavske organizacije so protestirale proti temu ukrepu.

Podržavljenje angleških železnic. Iz Londona poročajo, da se bavi vlada v interesu cenih tovorov z vprašanjem glede podržavljenja angleških železnic.

Nov kruh. Okrajni žitni komisar Spitz v Duchcovu na Češkem je iznašel nov kruh. Pri-

mešal je pravi moki 20 odstotkov iz slame zmlete moke in iz te mešanice spekel kruh. Pravi, da je jako dober. Poslali so ta kruh na ministrstvo notranjih del. Od slame do žaganja je samo en korak.

Poskušeni atentat na Wilsona. Ko se je vozil Wilson z avtomobilom v Novem Jorku, je skočil neki umobolen človek z nožem in steklenico v rokah na avtomobil. Napadalca so vrgli z avtomobila in ga aretirali.

Podponi sklad zaostalim svojcem.

Od 9. avgusta do 25. septembra 1916 so bile izplačane sledeče posmrtnice:

202. Schrod Josip, Moravski Schönberg	K 300
203. Sulovsky Barbara, Mor. Weißkirchen	» 150
204. Haiminger Franc, Krems	» 300
205. Kubik Liza, Floridsdorf II.	» 150
206. Mende Josipina, Brno II.	» 150
207. Werner Josip, Simmering	» 100
208. Tremmel Jakob, Salzburg I.	» 100
209. Müller Julij, Alsergrund	» 200
210. Kerner Vaclav, Praga	» 300
211. Kundstätter Ivan, Dun. Nov mesto	» 200
212. Kaiser Ivan, Trutnov	» 50
213. Bretzner Liza, Kornneuburg	» 50
214. Jörg Josip, Beljak I.	» 300
215. Deutsch Edvard, Dunaj II.	» 100
216. Cyburg Josip, Przemysl	» 300
217. Pittner Marija, Rudolfsheim	» 125
218. Schiferer Liza, Bludenz	» 150
219. Walter Anton, Gradec	» 300
220. Russold Frančiška, Knittelfeld	» 150
221. Meindl Frančiška, Landeck	» 100
222. Schoderitz Josipina, Hainfeld	» 150
223. Haul Anton, Penzing	» 300
224. Resch Liza, Simmering	» 100
225. Gradinger Rudolf, Mistelbach	» 300
226. Babnik Marija, Spodnja Šiška	» 50
227. Niedermayer Franc, Linz	» 200

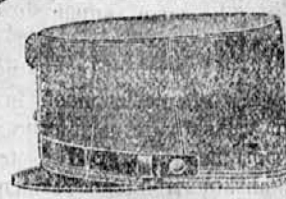
K 4.725

Prej izplačanih K 33.000

Skupaj K 37.725

Umrlo je 15 članov in 11 žen, skupaj 26. Vseh skupaj je umrlo 137 članov in 90 žen, skupaj 227.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Adalbert Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnove, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Sodrug železničarji!

Pravkar je izšel slovenski

Železničarski koledar za leto 1917.

Poleg običajnih koledarskih vesti prinaša železničarski koledar tudi zanimiv pregled dela naše organizacije med vojno za svoje člane.

Koledar naročajte pri deželni železničarskem tajništvu, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/I.

Trdno vezan velja K 1.20.

☐ Vsak sodrug, ki želi koledar, naj hiti z naročilom, ker bi ga drugače ne dobil več. ☐